

1 YVA-ohjelmasta esitetyt lausunnot ja mielipiteet

1.1 Lausunnot

Lausunnon antaja ja sisältö	Vastine
<p>Liikenne- ja viestintävirasto Traficom Uusien voimajohtopylväiden osalta tulee huomioida ilmailulain 864/2014 158 §:n lentoestelupa-vaatimus.</p>	<p>Hankkeen jatkosuunnittelussa määritetään pylväspaikat sekä pylväskorkeudet. Jatkosuunnittelun yhteydessä haetaan tarvittaessa lentoestelupaa.</p>
<p>Paliskuntain yhdistys Hankkeen vaikutukset poronhoidolle ovat alustavasti arvioituna vähäiset, mutta Paliskuntain yhdistys katsoo, että Lohijärven paliskuntaan tulee silti olla yhteydessä selvitystyön aikana ja varmistaa tämä näkemys. Lohijärven paliskunnan näkemykset tulee ottaa huomioon YVA-selostuksessa ja hankkeen jatkosuunnittelussa.</p>	<p>Lohijärven paliskuntaan oltiin yhteydessä arviointivaiheessa. Näkemykset on tuotu esiin selostuksessa.</p>
<p>Museovirasto Lisäyksenä lähteisiin tulee lisätä valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointi vuosilta 2011-2013, johon Liakanjokivarsikin on lisätty. Museovirasto esittää, että rakennetun ympäristön osalta ”Lapin kulttuuriympäristö tutuksi” -hankkeen (LKYT) tuottamia inventointitietoja hyödynnettäisiin myös maisema-analyyseissä. Arviointiohjelman luvussa 5.6.2 todetaan, että työssä huomioitujen maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt pohjautuvat Länsi-Lapin maakuntakaavan maisemaselvitykseen sekä Länsi-Lapin maakuntakaavan aluerajauksiin (2014). Kyseiset selvitykset tulee selostuksessa nimetä ja luetella.</p>	<p>Selostuksessa on esitetty museoviraston esittämät lisäykset.</p>
<p>Tornionlaakson maakuntamuseo Vuennonkosken kohdassa esitettyä nykyiseltä voimajohtolta poikkeavan reitin perusteluja ei ole esitetty arviointiohjelmassa. Maakuntamuseon näkemyksen mukaan voimajohtoon uuden maastokäytävän vaikutukset kansallisesti merkittävään aineetomaan kulttuuriperintöön tulee myös arvioida. Lisäyksenä ympäristövaikutusten arvioinnin lähteisiin tulee lisätä valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointi vuosilta 2011-2013. Maakuntamuseo huomauttaa myös, että arviointiohjelmassa Liakanjoki on useampaan kertaan kirjoitettu virheellisesti muodossa Liekanjoki.</p>	<p>Peruste Vuennonkosken linjaukselle on voimajohtoreittien yhteensovittaminen sekä Suomen että Ruotsin puolella. YVA-selostuksessa on tarkasteltu myös vaihtoehtoa, jossa voimajohto sijoittuu nykyisen voimajohtoon yhteyteen Tornionjoen ylityksessä (Vuennonkoski pohjoinen). Lähteisiin on lisätty mainittu inventointi. Liakanjoen virheelliset nimet on korjattu.</p>

<p>Puolustusvoimat Voimajohtohankkeeseen liittyen on pyydettävä lausunnot puolustusvoimien lisäksi myös Suomen Turvallisuusverkko Oy:ltä (STUVE Oy)</p>	-
<p>Väylävirasto YVA-ohjelmassa ympäristövaikutusten arviointi on esitetty kohdistettavaksi tiettyihin todennäköisesti merkittäviksi ennakoituihin vaikutuksiin. Liikennevaikutukset eivät sisälly arvioitaviin vaikutuksiin. Vaikka selvästi vähäisiksi arvioidut vaikutukset voidaan voimassa olevan YVA-lainsäädännön mukaan jättää arvioinnin ulkopuolelle, olisi YVA-ohjelmassa ollut syytä esittää perusteet liikenteellisten vaikutusten arvioimatta jättämiselle. Väylävirasto ei pysty annettujen tietojen perusteella arvioimaan, olisivatko liikennevaikutukset merkittävät.</p>	Selostuksessa on kuvattu oleelliset tiedot liikenneverkosta sekä kuvattu voimajohdon rakentamisen vaikutukset liikenneverkkoon. Huomautettakoon myös, että liikenneverkon ylityskohtiin liittyy aina lupa- tai ilmoitusmenettely, jonka prosesseissa tarkemmin määritellään rakentamistoimenpiteet ja niiden huomioiminen mm. turvallisuusnäkökulmasta.
<p>Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio Rajajokikomissio haluaa kiinnittää huomiota siihen lisääntyvään haittaan, minkä suunnitellun voimalinjan sijoittuminen Tornionjoen Vuentokosken alueelle aiheuttaa. Haitta kohdistuu paikallisten ja kansainvälisten matkailijoiden kalastusmahdollisuuksiin koskialueella. Jatkosuunnittelussa on voimalinjan aiheuttama haitta Tornionjoen kalastukselle ja Vuentokosken matkailu- ja virkistyskäytölle minimoitava. Molempien 400 kV:n voimajohtolinjojen sijoittaminen mahdollisimman lähemmäs samaan ylityskohtaan samoin periaattein sekä Suomen että Ruotsin puolelta on suositeltavaa.</p>	Selostuksessa on tarkasteltu myös vaihtoehtoa, jossa uusi voimajohto sijoittuu nykyisen voimajohdon yhteyteen Tornionjoen ylityksen kohdalla.
<p>Säteilyturvakeskus Tieteellisen epävarmuuden vuoksi STUK suosittelee välttämään uusien voimajohtojen ja lasten pysyvään oleskeluun tarkoitettujen tilojen rakentamista siten, että voimajohdon aiheuttama keskimääräinen magneettivuon tiheys ylittää 0,4 µT edellä mainituissa tiloissa. Voimajohdon sähkökentällä ei ole todettu olevan vastaavia vaikutuksia. Magneettivuon tiheys on todennäköisesti aina alle 0,4 µT, kun etäisyys 400 kV voimajohdonkeskilinjasta on vähintään 100 m. Etäisyys voi olla johdon lopullisesta teknisestä toteutuksesta ja suunnittelusta kuormituksesta riippuen huomattavasti pienempi. STUK suosittelee uuden voimajohdon rakentamista siten, että sen aiheuttama magneettivuon tiheys ei pitkäaikaisesti ylitä 0,4 µT voimajohdon lähellä sijaitsevilla asuinrakennuksissa. Velvoittavaa estettä ei säteilyturvallisuussyistä ole 400 kV voimajohdon</p>	Säteilyturvakeskuksen lausunto on otettu huomioon vaikutusten arvioinnissa. Tehtyjen laskelmien mukaan uusi voimajohto ei aiheuta Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (STMA 1045/2018) toimenpidetasoja ja raja-arvoja ylittävää magneettikenttää.

rakentamiseen arviointiohjelmassa esitetyn suunnitelman mukaisesti.	
Ylitornion kunta Ylitornion kunnalla ei ollut huomautettavaa voimajohtohankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan.	-
Lapin liitto Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on otettu maakuntakaavan merkinnät ja määräykset hyvin huomioon. Suunniteltu voimajohtolinjaus poikkeaa maakuntakaavassa osoitetun uuden voimajohtolinjan reitiltä, mutta poikkeaminen on perusteltu. Voimajohtolinjaus toteuttaa maakunnan keskeistä tavoitetta voimajohtoyhteyden osoittamisesta Ruotsiin. Lapin liiton virastolla ei ole huomautettavaa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. Esitetty YVA-ohjelma antaa hyvän pohjan arviointiselostuksen laatimiselle.	-
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus Koska hanke sijoittuu kokonaisuudessaan Lapin ELY-keskuksen puolelle, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ei anna lausuntoa hankkeen YVA-ohjelmasta.	-

1.2 Mielipiteet

Mielipide	Vastine
<p>Mielipide (kaksi allekirjoittajaa) Linja tulee pilaamaan koskimaiseman totaalisesti ja romuttaa samalla rantamökin arvon. Eikö voimajohtolle ole vaihtoehtoisia ratkaisuja, kuten maakaapeli tai nykyisiin voimajohtorakenteisiin sijoittaminen?</p>	<p>Mielipiteiden perusteella tarkasteluun lisättiin vaihtoehtoinen johtoreitti Vuennonkoskella, joka sijoittuu nykyisen voimajohtoon yhteyteen.</p> <p>Maakaapelin käyttövarmuuteen ja teknisiin ominaisuuksiin liittyvien riskien ja epävarmuuksien takia maakaapeli ei ole toteuttamiskelpoinen vaihtoehto. Nykyisten käyttövarmuusperiaatteiden mukaisesti yhteispylväitä ei tässä hankkeessa voida käyttää.</p> <p>Kiinteistöjen omistajille mahdollisesti aiheutuvat taloudelliset menetykset arvioidaan ja korvataan hankkeen lunastustoimituksessa.</p>
<p>Mielipide (kaksi allekirjoittajaa) Uuden voimalinjan tulo etelää kohti ja lähemmäksi mökkikiinteistöämme vaikuttaa mökkimme loma- ja virkistyskäyttöön sekä kiinteistön ja tonttien jälleenyntiarvoon seuraavasti (1-4):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kulttuurihistoriallisesti arvokas maisemakokonaisuus rikkoontuu. Sähkölinja ja tolpat pilaavat maiseman. Ne häiritsevät mökin vapaata ja rentouttavaa näkymää joelle sekä Ruotsiin. Tornionjoen maine vapaana jokena saa kolhun. Vuennonkosken parkkipaikalla pysähtyy vuosittain tuhansia ihmisiä, jotka kuvaavat näkymää etelään ja pohjoiseen joelle sekä Ruotsiin. 2. Sähkö- ja magneettikentän haitallisista vaikutuksista ja riskeistä ihmisten fyysiseen terveyteen on raportoitu. Lisäksi, linjasta aiheutuva ääni ja ikävä näkymä pilaavat alueen rauhan ja kauneuden, millä on vaikutusta ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. 3. Alueen lintujen elämä häiriintyy: Muuttolinnut (esim. joutsenet) pysähtyvät ruokailemaan olemassa olevan parkkipaikan kohdalla. Ne voivat lentää johtoihin ja tolppiin. Alueella pesii ainakin kaksi suurta petolintua ja kalasääskiä, jotka istuvat kesäisin parkkipaikan eteläpuolella olevassa kivikosaassa. 4. Puhelinkenttä häiriintyy sähkö- ja magneettikentän vaikutuksesta. Tällä on vakavia seurauksia esimerkiksi hätätilanteissa. 	<p>Mielipiteessä esiin nostetut huolet on käsitelty vaihtoehtoisin osana ympäristövaikutusten arviointia.</p> <p>Mielipiteessä esitetty vaihtoehtoinen voimajohtolinjaus on otettu mukaan tarkasteluun (Vuennonkoski pohjoinen).</p> <p>Voimajohtojen ei ole tutkimuksissa todettu vaikuttavan matkapuhelinverkkoon.</p> <p>Toteutettava reittivaihtoehto valitaan YVA-menettelyn jälkeen huomioiden YVA-menettelyn johtopäätökset, yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä sekä tekniset näkökohdat mukaan lukien Ruotsissa tutkittavien vaihtoehtojen tekniset ja ympäristölliset näkökohdat.</p> <p>Kiinteistöjen omistajille mahdollisesti aiheutuvat taloudelliset menetykset arvioidaan ja korvataan hankkeen lunastustoimituksessa.</p>

<p>Uuden voimalinjan ylityspaikka voi mielestämme olla olemassa olevan voimajohtolinjan ylityspaikka. Tästä olisi meille vähäisin vaikutus/haitta. Mikäli uusi voimalinja rakennetaan vastoin ehdotustamme, vaadimme korvauksia 200 0000 euroa.</p>	
<p>Mielipide Olen huolissani 400 kilovoltin voimajohdon tuomista ympäristö- ja terveysvaikutuksista: Olen huolissani terveydellisistä vaikutuksista ihmisille, jotka asuvat ja liikkuvat voimajohdon välittömässä läheisyydessä. Millaisia terveysvaikutuksia on tutkittu, jos ihmiset asuvat kahden voimakkaan voimajohdon läheisyydessä? On todettu, että 3G ja 4G verkot eivät toimi sähköverkon läheisyydessä. Uuden voimavirran mahdollinen lisähäiriö verkkoihin aiheuttaa etätyöskentelyongelman lähellä asuville ja mökkeileville ihmisille. Alueella pesii suuri petolintu, millaisia vaikutuksia voimajohdosta on alueen linnustoille?</p>	<p>Terveysvaikutuksia ja tutkimuksia on kuvattu selostuksessa.</p> <p>Voimajohtojen ei ole tutkimuksissa todettu vaikuttavan matkapuhelinverkkoon.</p> <p>Linnut saattavat törmätä voimajohtoihin. Merkittävoin riski törmäämiseen on sumuisessa kelissä. Asentamalla voimajohdon ukkosjohtimiin ns. lintupallot, voidaan törmäyksiä vähentää oleellisesti.</p>
<p>Mielipide (kaksi allekirjoittajaa) Uuden voimalinjan tulo etelää kohti ja lähemmäksi mökkikiinteistöämme vaikuttaa mökkimme loma- ja virkistyskäyttöön sekä kiinteistön ja tonttien jälleenmyyntiarvoon seuraavasti (1-4):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kulttuurihistoriallisesti arvokas maisemakokonaisuus rikkoontuu. Sähkölinja ja tolpat pilaavat maiseman. Ne häiritsevät mökin vapaata ja rentouttavaa näkymää joelle sekä Ruotsiin. Tornionjoen maine vapaana jokena saa kolhun. Vuennonkosken parkkipaikalla pysähtyy vuosittain tuhansia ihmisiä, jotka kuvaavat näkymää etelään ja pohjoiseen joelle sekä Ruotsiin. 2. Sähkö- ja magneettikentän haitallisista vaikutuksista ja riskeistä ihmisten fyysiseen terveyteen on raportoitu. Lisäksi, linjasta aiheutuva ääni ja ikävä näkymä pilaavat alueen rauhan ja kauneuden, millä on vaikutusta ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. 3. Alueen lintujen elämä häiriintyy: Muuttolinnut (esim. joutsenet) pysähtyvät ruokailemaan olemassa olevan parkkipaikan kohdalla. Ne voivat lentää johtoihin ja tolppiin. Alueella pesii ainakin kaksi suurta petolintua ja kalasääskiä, jotka istuvat kesäisin parkkipaikan eteläpuolella olevassa kivikosaassa. 	<p>Mielipiteessä esiin nostetut huolet on käsitelty vaihtoehdottain osana ympäristövaikutusten arviointia.</p> <p>Mielipiteessä esitetty vaihtoehtoinen voimajohtolinjaus on otettu mukaan tarkasteluun (Vuennonkoski pohjoinen).</p> <p>Voimajohtojen ei ole tutkimuksissa todettu vaikuttavan matkapuhelinverkkoon.</p> <p>Toteutettava reittivaihtoehto valitaan YVA-menettelyn jälkeen huomioiden YVA-menettelyn johtopäätökset, yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä sekä tekniset näkökohdat mukaan lukien Ruotsissa tutkittavien vaihtoehtojen tekniset ja ympäristölliset näkökohdat.</p> <p>Kiinteistöjen omistajille mahdollisesti aiheutuvat taloudelliset menetykset arvioidaan ja korvataan hankkeen lunastustoimituksessa.</p>

<p>4. Puhelinkenttä häiriintyy sähkö- ja magneettikentän vaikutuksesta. Tällä on vakavia seurauksia esimerkiksi hätätilanteissa. Uuden voimalinjan ylityspaikka voi mielestämme olla olemassa olevan voimajohtolinjan ylityspaikka. Tästä olisi meille vähäisin vaikutus/haitta. Mikäli uusi voimalinja rakennetaan vastoin ehdotamme, vaadimme korvauksia 250 0000 euroa.</p>	
<p>Mielipide Nykyisen linjan alueella meillä on n. 10 hirvitornia sijaiten nykyisen linjan pohjoislaidassa kuitenkin siten, että eivät ole suoraan linjan alapuolella. Jos voimalinja toteutetaan tornit jäävät nykyisen ja uuden voimalinjan välialueelle. Ehdotan, että uuden linjan suunnittelun yhteydessä esim. työselostukseen (tai vastaavaan) kirjoitetaan, että rakennettavan linjan rakennustöiden yhteydessä varotaan rikkomasta ko. torneja ja tornit saavat jäädä paikoilleensa. Mikäli ne on siirrettävä uuden linjan pohjoislaitaan, me teemme sen linjan valmistuttua omilla kustannuksillamme. Tähän asti yhteiselo voimalinjan ja metsästyksen osalta on sujunut hyvin, toivotavasti jatkossa myös.</p>	<p>Hirvitornit huomioidaan voimajohtohanke rakentamisvaiheessa. Fingrid Oyj on yhteydessä asianomaisiin etukäteen ja sopii tarvittavista toimenpiteistä.</p>
<p>Mielipide Olen yhden rakentamattoman mökkitontin omistaja Vuennonkosken rantakaava-alueella. Voimajohtoalueelle jää kaikkiaan kolme rakentamatonta rakennuspaikkaa, jotka tämän suunnitelman toteutuessa varmasti menetetään rakennuspaikkoina. Uusi linja tähän tullessaan vie koko kaava-alueen ja kosken vetovoiman maisemana ja virkistysalueena. Rakennuspaikat on vielä jäämässä uuden ja vanhan linjan ”puristuksiin”. Mistä löydetään korvaavia rakennuspaikkoja. Suunniteltu linja on kosken parhaimpia ympärivuotisia heittokalastuspaikkoja. Nyt heittokalastus linjan läheisyydessä ei ole sallittua Fingridin ohjeistuksen mukaan. Kosken alueella tapahtuva kalastus on merkittävä lisäämään alueen matkailua ja virkistyskäyttöä. YVA:n alustavien vaihtoehtojen karsinnassa kerrotaan maakaapelin kalleudesta, käyttövarmuudesta ja ympäristövaikutuksista. Juuri käyttövarmuuden vuoksi täällä sähköverkonkaapelointia on siirretty maahan. Maakaapelialuetta ja ilmalinjaviidakkoa ei kyllä voi verrata toisiinsa, jos mietitään maisemaa, ympäristönviihtyvyyttä ja ympäristönkäyttöä. Nyt yhtenä vaihtoehtona asutusalueelta vanhaki linja maahan pois näkyviltä. Ja onhan Vuennonkoski –</p>	<p>YVA-selostuksessa on tarkasteltu vaihtoehtoisia johtoreittejä, joka sijoittuu Vuennonkosken alueella kokonaisuudessaan nykyisen voimajohtohanke rinnalle (Vuennonkoski pohjoinen vaihtoehto).</p> <p>Vaikutukset virkistykseen ja asumiseen on arvioitu vaihtoehtoisin YVA-selostuksessa.</p> <p>Maakaapelin soveltumattomuus osana kantaverkkoa on esitetty sekä YVA-ohjelmassa että YVA-selostuksessa.</p> <p>Lintujen riskiä törmätä voimajohtoihin lievennetään asentamalla huomiopallot ukkosjohtimiin alueilla, joissa linnustoa liikkuu voimajohtoalueen poikki runsaasti. Vuennonkoskelle on esitetty huomiopallojen asentamista molemmissa tarkasteluissa joen ylitysvaihtoehtoisissa.</p>

<p>Martimojoki Kalasääsken elinaluetta, kyllä se Sääksiki saapi olla tarkkana linjaviidakossa lennellesään.</p>	
<p>Mielipide (kaksi allekirjoittajaa, saapunut kaksi mielipidettä) Voimalinja on rajoittanut jo noin 50 vuotta asukkaiden jokapäiväistä elämää ja elinkeinojen ym. toiminnan harjoittamista Vuennonkoskella. Voimalinja on tuhonnut kaikki parhaat omakotirakennuspaikat ja hankaloittanut sähkömagneettikentässä elämistä ja maiden käyttöä sekä toimintaa linjan alla ja sen läheisyydessä. Vastustavat nykyisen suunnitelman toteuttamista Vuennonkosken ylityskohdasta, koska linjan välittömässä läheisyydessä on rantakaavatonnteja. Esittää voimajohdon sijoittamista maantien 21 levähdyspaikan kohdalta, Mielipiteen antaja on menettänyt 5 ha jo nykyisen voimajohdon alueelta. Esitetty linjaus pilaisi viimeisetkin rantatonttipaikat.</p>	<p>YVA-ohjelmassa esitettyä Vuennonkosken ylittävää reittiä on hieman tarkistettu. Tämän lisäksi Vuennonkoskella on tarkasteltu vaihtoehtoista johtoreittiä Tornionjoen yli nykyisen voimajohdon yhteydessä (Vuennonkoski pohjoinen). Maantien 21 levähdyspaikan kautta Tornionjoen ylittävää vaihtoehtoa ei ole tarkasteltu YVA-selostuksessa, koska:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ylityskohta on leveä ja teknisesti haastava eikä ole Fingridin näkemyksen mukaan teknistaloudellisesti toteutuskelpoinen - voimajohto erottuisi nyt tarkasteltavista vaihtoehtojen voimakkaammin Tornionjoelle ja sen ranta-alueille - Voimajohdosta aiheutuisi maisemamuutoksen kautta voimakkaimmat vaikutukset Tornionjoen maisema-alueeseen sekä huomattavaan määrään lomakiinteistöjä. - Ylityskohtavaihtoehdosta saatiin paljon negatiivista palautetta arviointiohjelmavaiheen yleisötilaisuuden jälkeen.
<p>Mielipide (2 samansisältöistä) Paras vaihtoehto Iso Mustajärven kohdalla olisi, että uusi voimalinja viedään vanhan voimalinjan rinnalla järviolueen yli. Mielipiteessä on ehdotus vaihtoehtoisesta reitistä, mikäli voimajohtoa ei voi sijoittaa luonnonsuojelualueelle. Esitetyn linjauksen alueella on vähemmän metsämaata ja alueen metsät on hakattu muutamia vuosia sitten. Näin ollen osakaskunnan metsien taloudelliset tuotto-odotukset ovat aika kaukaisia. YVA-ohjelmassa esitettyssä reittisuunnitelmassa linja halkoo useiden metsäomistajien palstoja. Linjauksen alle jää varttuneita ja vanhoja metsiä, joiden taloudelliset, virkistyselliset arvot ovat korkeat. Ehkä niiden luontoarvokin on merkittävämpi.</p>	<p>Esitetty linjaus on tarkasteltu teknisenä vaihtoehtona Iso Mustajärven länsipuolella.</p>
<p>Metsäyhtymä Mäkelä-Rautiokangas Esitämme osaltamme suunnitteilla olevan 400 kV:n voimajohdon linjausta Karungin Mustajärven kohdalla muutettavaksi (viittaus edellisen mielipiteen esittäjään) esittämällä tavalla. Näin välttyttäisiin useille tiloille ja maanomistajille aiheutuvista suu- rehkoista metsätalousvahingoista. Toivomme esityksemme sopivan Fingridille ja viranomaisille.</p>	<p>Esitetty linjaus on tarkasteltu teknisenä vaihtoehtona Iso Mustajärven länsipuolella.</p>

1.3 Espoon sopimuksen mukaiset lausunnot Suomen tiedoksiintoon

Lausunnon antaja ja sisältö	Vastine
<p>Sametinget Poronhoito ja muut saamelaiden tarpeet tulee ottaa huomioon. Asianomaisilla paliskunnilla on ol-tava oikeus vaikuttaa ja mahdollisuus vaikuttaa päätöksiin. Sametinget tuo esiin, mitä ympäristö-vaikutusten arvioinnissa tulee kuvata sekä esittää, millaisia vaikutuksia suunnitellulla voimajohtolla voi olla poronhoitoon.</p>	<p>Selostuksessa on esitetty vaikutukset poronhoi-dolle. Arviointivaiheessa on oltu yhteydessä palis-kuntaan.</p>
<p>Länsstyrelsen i Norrbottens län Lausunnossa tuodaan esiin kulttuuriympäristöön, poronhoitoon, Tornio-Muonionjokilaakson virkis-tyskäyttöön sekä luonnonympäristöön liittyvät ky-symykset asioina, jotka täytyy kuvata ja selvittää sekä siinä yhteydessä selvittää lieventäviä toimen-piteitä ja varokeinoja. Länsstyrelsen i Norrbottens län on myös oheistanut kirjoituksen ympäristövai-kutusten arvioinnista poronhoitoalueella ja tiedus-telee, kuinka poronhoitoon kohdistuvat vaikutuk-set arvioidaan ympäristövaikutusten arvioinnissa.</p>	<p>Kulttuuriympäristöihin, poronhoitoon, luonnonym-päristöön ja Tornionjoen virkistyskäyttöön kohdis-tuvat vaikutukset on kuvattu selostuksessa Suo-men aluetta koskien. Lisäksi näitä on käsitelty rajat ylittävien vaikutusten osalta omana kappaleenaan.</p> <p>Kokonaishankkeen (Pyhänselkä-Messaure) koko-naisvaikutukset on esitetty omana kappaleena sillä tarkkuudella, kun se on ollut mahdollista huomioiden Ruotsin puoleisen voimajohtohankkeen ete-nemisaikataulu.</p>
<p>Natursvårdverket Ympäristöministeriö on hanketta koskevassa ilmoi-tuksessaan tiedustellut Ruotsilta ehdotusta siitä, miten maat voivat yhdessä varmistaa, että hank-keen rajat ylittävät vaikutukset arvioidaan kokonai-suutena EU:n ohjeiden mukaisesti ja miten ympä-ristövaikutusten arviointimenettelyt Suomessa ja Ruotsissa hankkeen eri osia koskien voidaan yh-teensovittaa. Natursvårdverketin mukaan ympäris-tövaikutusten arviointimenettelyiden yhteensovit-taminen tai yhteinen ympäristövaikutusten arvioin-timenettely on tarpeen. Natursvårdverketin mu-kaan molempien maiden viranomaisten ja kanta-verkkoyhtiöiden tulee neuvottelemalla ratkaista, miten tällainen menettely voidaan toteuttaa.</p>	<p>Arviointiin liittyen järjestettiin yhteisneuvottelu Suomen ja Ruotsin ympäristöministeriöiden, hank-keesta vastaavien ja yhteysviranomaisten kesken. Arviointiselostuksessa on esitetty rajat ylittävät vai-kutukset sekä kokonaishankkeen (Pyhänselkä-Mes-saure) kokonaisvaikutukset sillä tarkkuudella, kun se on ollut mahdollista huomioiden Ruotsin puolei-sen voimajohtohankkeen etenemisaikataulu.</p> <p>Neuvottelussa käsiteltiin myös YVA-menettelyjen yhdistämistä. Ympäristövaikutusten arvioinnin yh-teensovittamista on tarkasteltu hankkeen käynnis-tysvaiheessa, mutta silloin todettiin, että yhteisen YVA-menettelyn toteuttaminen on erilaisten kan-sallisten YVA- ja luvitusprosessien sekä hankeai-ka-taulun takia mahdotonta. Hankevastaavat ovat pe-rustaneet yhteisen työryhmän koordinoimaan kan-sallisia ympäristövaikutusten arviointeja ja tämän lisäksi kansallisissa ympäristövaikutusten arvioin-neissa tullaan ottamaan huomioon edellä kuva-tussa tavalla hankkeen kokonaisvaikutukset sekä mahdolliset rajat ylittävät vaikutukset.</p>